

Filosoferen over de kalender

Nog 10 nachtjes slapen, dan ben ik jarig. Och, wat duurt dat nog lang! Ik kan gewoon niet meer wachten. Wat kan ik doen om de tijd te versnellen? Als ik nou eens tien blaadjes van de kalender afscheur, dan is het mijn verjaardag en kan het feest eindelijk beginnen.

Kan en mag je de tijd zomaar verzetten? Kun je de tijd veranderen door blaadjes van de kalender te scheuren? En wat gebeurt er dan? Kunnen we ook terug in de tijd? Kan de tijd stopgezet worden?

Titel	Lente, of nog niet?
Leeftijd/niveau	Vanaf 7 jaar (met een variant voor oudere leerlingen vanaf 9 jaar)
Leerstofaspecten	Tijd Kenmerken van de vier seizoenen Gebruik van de (scheur)kalender
Benodigdheden	• Het verhaal 'Lente' • Een scheurkalender
Organisatie	De activiteit wordt klassikaal, interactief uitgevoerd.
Bedoeling	In het verhaal 'Lente' worden veel te veel blaadjes van de scheurkalender afgescheurd. De leerlingen denken na over de vraag of de tijd en datum werkelijk zomaar verzet kunnen worden en wat daarvan de gevolgen zouden zijn.
Voorwaardelijke vaardigheden	De leerlingen zijn enigszins bekend met de scheurkalender.
Lesactiviteit	Voorlezen van het verhaal 'Lente' De les wordt geïntroduceerd met het voorlezen van het verhaal 'Lente'. 'Lente' is een verhaal uit 'Kikker en pad zijn vrienden' van auteur Arnold Lobel (2003). In dit verhaal maakt Kikker zijn vriend Pad wakker uit zijn winterslaap. Kikker heeft allerlei plannen om leuke dingen met Pad te gaan doen. Maar Pad heeft geen zin en is veel te moe om iets te ondernemen. Pad wil liever nog in winterslaap blijven. Kikker besluit om alle kalenderblaadjes tot mei van de scheurkalender af te halen, waardoor het lijkt alsof het al mei is. De list van Kikker slaagt: Pad kijkt op de kalender en constateert dat het al mei is. En wie is Pad om de kalender niet te geloven? Kikker krijgt zijn zin: Pad gaat met hem mee naar buiten. Na het voorlezen van het verhaal is het interessant wat de reacties van de kinderen zijn: Zou het echt mei zijn geworden na het afscheuren van de kalenderblaadjes?

	Scheurkalender Nadat het verhaal ‘Lente’ is voorgelezen, besteedt u aandacht aan de scheurkalender. Laat een scheurkalender zien en bespreek met de kinderen dat dit een kalender is waarop geen afspraken worden ingevuld, maar waarop je wel kunt zien welke datum het vandaag is. Ook het gebruik van de scheurkalender komt aan de orde: elke dag een blaadje eraf. Niet kunnen wachten tot ... Waar het in deze activiteit om draait is de list van kikker: Kikker heeft een slim plan bedacht om Pad uit bed te krijgen, maar kan dat eigenlijk wel? Laat zien wat Kikker met de scheurkalender doet. Doe dit door te vertellen dat u niet kunt wachten tot bijvoorbeeld uw verjaardag of de dag waarop de vakantie begint. Scheur vervolgens de blaadjes van de kalender tot uw verjaardag of het begin van de vakantie en laat de kinderen vaststellen of de tijd werkelijk sneller is verstreken. <i>De bedoeling is dat de leerlingen ervaren dat de datum en de tijd niet zomaar verzet kunnen worden, zelfs niet door te veel blaadjes van de kalender af te scheuren. Laat hen daarvoor argumenten aandragen. Om ze op weg te helpen kunt u vragen stellen zoals: ‘Is het echt zomer geworden?’, ‘Zijn we nu allemaal ... maanden ouder?’ en ‘Hoe weten we dat?’</i> In mei is het lente Kikker maakt Pad wakker door te zeggen dat het al mei is. In mei is het lente. Laat de kinderen vertellen waaraan je kunt zien dat het lente is. Vertel dat de lente één van de vier seizoenen of jaargetijden is. Laat de leerlingen vertellen welke seizoenen er nog meer zijn; ook noemen zij kenmerken van de andere seizoenen.
Vervolg	In vervolg op deze activiteit kunt u soortelijke verhalen vertellen over de zomer, herfst en winter. Suggesties zijn: • Lobel, A. (1994). <i>Een jaar bij kikker en pad</i>. Amsterdam: Ploegsma. Hierin wordt beschreven wat Kikker en Pad in een jaar meemaken. De seizoenen spelen daarbij een prominente rol. • ‘Verhalen voor vier seizoenen’ met een verzameling verhalen en versjes verzameld door de ANWB. • Donkelaar, M. & Rooijen, M. van (red.). (2000). <i>Het hele jaar rond - lezen, zingen, spelen en knutselen met jonge kinderen</i>. Rotterdam: Lemniscaat.
Variant	Voor oudere leerlingen kan een variant op de lesactiviteit ‘Lente’ worden aangeboden. Leg hen het volgende voor: In oktober 1582 heeft paus Gregorius XIII de Gregoriaanse kalender ingevoerd. Dat is de kalender die

	wij vandaag de dag nog gebruiken. Door een fout in de Juliaanse kalender duurde een jaar ruim elf minuten te kort. In 1582 was dat tekort opgelopen tot tien dagen. Om dit te compenseren besloot de paus om na 4 oktober tien dagen over te slaan, waardoor het 15 oktober werd. Net als in het verhaal ‘Lente’ werd in 1582 tijd ‘overgeslagen’ door een aanpassing van de kalender. Vraag de leerlingen of het echt mogelijk is om tijd over te slaan of terug te gaan in de tijd. Vraag ook hoe zij het zich voorstellen om, net als in het voorbeeld van de paus, tijd over te slaan. Laat hen hierover filosoferen. <i>Maak bijvoorbeeld een vergelijking met het ingaan van de zomer- of wintertijd waarbij de tijd een uur vooruit, respectievelijk achteruit wordt gezet. Zo zijn er mensen die de dagen na de invoering van de zomertijd last hebben van een verstoord bioritme. De nachtrust raakt verstoord en ze raken moe.</i> <i>Paus Gregorius XIII</i> Zie ook de lessuggestie ‘Geschiedenis’ in de handleiding bij de software ‘Kalender’.
Aanverwante activiteit	De leerlingen kunnen natuurfoto’s bij de seizoenen zoeken.

Lobel, A. (2003). Lente. In: *Kikker en pad zijn vrienden*. (pp. 4-15). Amsterdam: Ploegsma.

